

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Organizace správy územně členěných statutárních měst

Veronika Novotná

Plzeň 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma
„Organizace správy územně členěných statutárních měst“
vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce za použití
pramenů v práci uvedených.

V Plzni, dne 30. března 2016

.....
Podpis

Poděkování

Děkuji doc. JUDr. Martinu Kopeckému, CSc. za cenné připomínky a rady, které mi v průběhu mé práce poskytl a za ochotné vedení mé diplomové práce.

Dále bych chtěla poděkovat všem, kteří mi svojí podporou a pomocí umožnili dokončení této práce.

Obsah

1	Úvod	8
2	Historický vývoj statutárních měst	10
2.1	Statutární města v letech 1849-1918	10
2.2	Statutární města v letech 1918-1938	11
2.3	Statutární města v letech 1938-1945	13
2.4	Statutární města v letech 1945-1949	14
2.5	Vývoj statutárních měst po roce 1990	15
3	Charakteristika statutárních měst	17
3.1	Členění obcí	17
3.2	Legislativní ukotvení statutárního města	18
3.3	Statutární města	19
3.4	Zřízení a zrušení městského obvodu nebo části	23
4	Organizace správy územně členěných statutárních měst	25
4.1	Statut	25
4.2	Působnost městských obvodů a částí	28
4.2.1	Samostatná působnost městských obvodů a částí	28
4.2.2	Přenesená působnost městských obvodů a částí	29
4.3	Postavení městských obvodů a částí	31
4.4	Orgány statutárních měst	33
4.4.1	Zastupitelstvo města	34
4.4.2	Rada města	37
4.4.3	Primátor	38
4.4.4	Magistrát	39
4.4.5	Komise	40
4.4.6	Správce města, městského obvodu nebo městské části	40
5	Komparace vybraných statutárních měst	42
5.1	Městské obvody	42
5.2	Statut a orgány	46
6	Závěr	51
	Seznam použité literatury	54

Seznam příloh	57
Resumé.....	64

1 Úvod

Jako téma mé diplomové práce jsem si zvolila „Organizaci správy územně členěných statutárních měst“. Mezi důvody, které mě k tomuto výběru vedly, patří skutečnost, že ve dvou územně členěných statutárních městech studuji, a to v Plzni a v Brně a přišlo mi tedy zajímavé, dozvědět se prostřednictvím vypracování diplomové práce něco více o tom, jak to v nich, a tedy i v ostatních územně členěných statutárních městech, s organizací správy funguje.

Cílem této práce bude podat ucelenější pohled na problematiku statutárních měst, zejména tedy těch, které se územně člení, a to se zaměřením na organizaci správy statutárních měst a jejich městských obvodů nebo částí.

Vlastní text práce bude členěn do 6 kapitol. Po úvodu bych se ve druhé kapitole ráda věnovala alespoň stručné historii statutárních měst. Jelikož se nejedná o žádný nový institut, ale s prvními statutárními městy, i když v jiném pojetí, než je známe dnes, se můžeme setkat už v polovině 19. století, věřím, že tato kapitola najde v této práci také své opodstatnění.

Třetí kapitolu bych ráda pojala jako úvodní do problematiky statutárních měst, v níž se budu snažit vysvětlit základní pojmy jako je obec, statutární město, územně členěné a územně nečleněné statutární město, městské obvody nebo části. A také bych se tam ráda věnovala právnímu zakotvení statutárních měst v České republice.

Čtvrtá kapitola by měla tvořit stěžejní část mé práce, jelikož se přímo bude zabývat organizací správy územně členěných statutárních měst. Důležitou podkapitolou bude pojednání o statutu, který vydává každé územně členěné statutární město formou obecně závazné vyhlášky obce a upravuje v něm své vnitřní poměry ve věcech správy města.

Další podkapitoly se budou zabývat městskými obvody či částmi a jejich postavením ve vztahu ke statutárním městům a také jejich působností v oblasti samostatné i přenesené působnosti. Do čtvrté kapitoly ještě zahrnu také orgány statutárních měst a jejich městských obvodů nebo částí, kam patří zastupitelstvo, rada,

primátor (u městských obvodů nebo částí starosta), magistrát (u městských obvodů nebo částí úřad), tajemník, náměstci či komise.

V páté kapitole se pokusím porovnat dvě vybraná statutární města.

Poslední kapitolou bude závěr, v němž shrnu poznatky, které v průběhu psaní získám.

Tato diplomová práce bude založena především na studiu tuzemských právních předpisů, literatury, judikatury a internetových zdrojů týkajících se jednotlivých statutárních měst.

2 Historický vývoj statutárních měst

Jelikož statutární města měla v minulosti jiný význam a jiné postavení než mají dnes, zařadila jsem do své práce kapitolu, která o jejich historii aspoň stručně pojednává. Sledování postupného vývoje statutárních měst nám také může pomoci ještě lépe pochopit důvody, které vedly k vytvoření jejich současné právní úpravy.

Označení statutární město je tedy historický právní pojem a města, která toto označení až do poloviny dvacátého století nesla, disponovala zvláštním postavením pokud šlo o nadstandardní výkon místní správy a jiný typ podřízenosti vůči státu, nemělo to ale nic společného s jejich vnitřním uspořádáním.¹

2.1 Statutární města v letech 1849-1918

„Právní institut statutárních měst na našem území vznikl v době zavádění ústavnosti po roce 1848, kdy docházelo k úplné přestavbě politické správy a přenosu dosavadních patrimoniální správy na nově zřizované úřady.“²

Dne 20. března 1849 bylo vydáno tzv. Stadionovo prozatímní obecní zřízení, díky kterému dostaly obce první zákonnou úpravu. Platnost mělo pro všechny obce, okresy a kraje v celém státě, s výjimkou zemských hlavních měst a krajských a jiných významných měst, pro něž byla vydána zvláštní městská obecní zřízení, tzv. statuty, pokud o to ta města požádají. Především v roce 1850 se těmito statutárními městy staly Praha, Liberec, Brno, Olomouc a Opava. Tato města se poté neřídila ustanovením prozatímního obecního zřízení, ale jejich zvláštním statutem.³

¹ Exner, J. *Obce, města, městské části: O místní veřejné správě a její dekoncentraci statutárními vyhláškami v územně členěných městech*. Praha: Libri, 2004, str. 63.

² Exner, J. *Obce, města, městské části: O místní veřejné správě a její dekoncentraci statutárními vyhláškami v územně členěných městech*. Praha: Libri, 2004, str. 64.

³ Hledíková, Z., Janák, J., Dobeš, J. *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005, str. 298.

V císařském patentu o obecním zřízení č. 59/1859 ř. z. bylo stanoveno, že další města mohou o statut také požádat a to prostřednictvím zemské politické správy u ministerstva vnitra.⁴

Říšský obecní zákon č. 18/1862 ř. z. také zachovával možnost ostatních měst o statut požádat a vyhradil udělení takového statutu zemskému sněmu. Tuto možnost pak převzaly i úplné úpravy obecního zřízení pro jednotlivé země české koruny počátkem 60. let 18. století. V návaznosti na to byly založeny statuty i dalších měst. Do roku 1918 patřily mezi statutární města Praha, Liberec, Brno, Jihlava, Olomouc, Znojmo, Uherské Hradiště, Kroměříž, Opava a Frýdek. Z velké části tedy města moravská. Každé statutární město mělo upravenou svoji organizaci samostatně, i když od ostatních obcí se tolik nelišila. Počet členů obecního výboru byl stanoven statutem, ale jinak byly obecní orgány v podstatě stejné. Nejtypičtějším znakem statutárních měst bylo, že jejich působnost v sobě zahrnovala i kompetenci politického úřadu první stolice, tedy okresního hejtmanství. Statuty zavedly do právního řádu institut magistrátu, který měl sloužit jako orgán vykonávající v těchto městech agendu okresního úřadu. Vláda mohla magistrátu odejmout pravomoc politického úřadu první stolice, ale město by tím nepřišlo o postavení statutárního města. Pokud šlo o volbu starosty, tak ta musela být potvrzena samotným panovníkem. Oproti ostatním obcím byl rozdíl také v tom, že tato města podléhala bezprostředně politickému úřadu druhé stolice, popřípadě zemskému výboru.⁵

2.2 Statutární města v letech 1918-1938

Poté, co byl dne 28. října 1918 vyhlášen v Praze samostatný československý stát, došlo tzv. recepčním zákonem č. 11/1918 Sb. z. a n. k převzetí dosavadního rakousko-uherského právního řádu a to včetně organizace veřejné správy. V platnosti tak zůstaly všechny zákony a to včetně Říšského obecního zákona z roku 1862.

⁴ Schelle, K. a kol. *Dějiny české veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, str. 73.

⁵ Hledíková, Z., Janák, J., Dobeš, J. *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005, str. 304.

Hned v roce 1919 byl přijat zákon č. 76/1919 Sb., který byl novelou obecního zřízení. Měnila se tím pouze zastaralá ustanovení, např. u statutárních měst nyní přecházelo potvrzení volby starosty z panovníka na vládu.

V roce 1919 došlo také k připojení 23 okolních obcí k Brnu a 14 obcí k Olomouci. V roce 1920 vstoupil v život zákon o Velké Praze a tím byly i k Praze připojeny sousední obce a osady a to v počtu 38. V Praze se zřizovalo obecní zastupitelstvo, které mělo 100 členů. Na návrh vlády volilo se svého středu primátora, kterého ve funkci potvrzoval prezident republiky. Praha byla rozdělena na obvody pro volby místních výborů. Ty měly 12-42 členů a ze svého středu volili starostu, jednoho či dva náměstků a členy místní rady.⁶

Teprve až po tomto slučování s některými sousedními obcemi lze u těchto statutárních měst vidět jakousi předzvěst novodobého vývoje vnitřního územního členění statutárních měst, i když stále ve velmi zanedbatelném rozsahu oproti dnešním úpravám. V Olomouci se sice připojení obcí na vnitřní strukturu orgánů města neprojevovalo, ale v obcích, které se připojily k Praze a k Brnu, byly ponechány jako pomocné orgány tzv. místní výbory. Neměly ovšem charakter samosprávných orgánů s delegovanou správní působností, jak je konstituuje současné obecní zřízení v městských částech nebo obvodech. Jejich funkce byla spíše pomocná a poradní.⁷

U všech statutárních měst došlo novelami z roku 1919 k uniformitě v jejich označení, složení a volbě pokud šlo o jejich orgány, takže se nazývaly stejně jako u ostatních obcí. Odchylna zůstala v počtu členů obecního zastupitelstva, kdy v Praze se jich volilo 100, v Brně 90, a v Olomouci se jich volilo 60.⁸

V letech 1923-1924 byla statutárním městům Liberec a Opava odejmuta působnost politického úřadu I. stolice. Příčinnou tohoto kroku bylo velké množství národnostních menšin na jejich území. Postavení statutárního města jim ale i nadále zůstalo.

⁶ Hledíková, Z., Janák, J., Dobeš, J. *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005, str. 379.

⁷ Exner, J. *Obce, města, městské části: O místní veřejné správě a její dekoncentraci statutárními vyhláškami v územně členěných městech*. Praha: Libri, 2004, str. 66.

⁸ Hledíková, Z., Janák, J., Dobeš, J. *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005, str. 379.

Po vydání zákona č. 125/1927 Sb., o organizaci politické správy (organizační zákon) zůstaly s povahou statutárních měst jen Praha, Liberec, Brno, Olomouc a Opava. Ostatní statutární města, kterými byly Jihlava, Znojmo, Kroměříž, Uherské Hradiště a Frýdek, byla deklasifikována, jejich statuty pozbyly platnosti a tato města byla podrobena obecně platným obecním zřízením.⁹

2.3 Statutární města v letech 1938-1945

V období tzv. druhé republiky a Protektorátu Čechy a Morava dochází k postupnému oslabování samosprávy, které nakonec skončí jejím zánikem.

Po roce 1939 dochází k rozpouštění obecních zastupitelstev a jejich nahrazování správními komisemi. Podstatným zásahem do obecní samosprávy také bylo, že v obcích, které určila vláda, mohl být zřízen úřad obecního tajemníka, kterému mohlo ministerstvo vnitra světit i výkon samostatné působnosti a to v případě blíže nespecifikovatelného důležitého veřejného zájmu a bez souhlasu obecního zastupitelstva. Sudetské obce včetně statutárních měst Liberec a Opava byly mnichovskou dohodou přímo podřízeny říšskému právnímu řádu.¹⁰

Za okupace byla v obcích s německou menšinou a ve statutárních městech rozpuštěna a nahrazena německými vládními komisaři. Roku 1941 byla nařízením vlády zřízena dvě nová statutární města. Těmi se staly Plzeň a Ostrava. Důvodem bylo, že se jednalo o velmi významná průmyslová centra a aby vláda posílila svůj vliv a kontrolu na těchto územích, tak došlo k administrativnímu spojení několika obcí se zvláštním statutem. Od roku 1944 vykonávali ve statutárních městech pravomoc obecních orgánů úředníci jmenovaní ministerstvem vnitra.¹¹

⁹ Hledíková, Z., Janák, J., Dobeš, J. *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005, str. 379.

¹⁰ Exner, J. *Obce, města, městské části: O místní veřejné správě a její dekoncentraci statutárními vyhláškami v územně členěných městech*. Praha: Libri, 2004, str. 68.

¹¹ Exner, J. *Obce, města, městské části: O místní veřejné správě a její dekoncentraci statutárními vyhláškami v územně členěných městech*. Praha: Libri, 2004, str. 69.

2.4 Statutární města v letech 1945-1949

V roce 1945 byl vydán prezidentský dekret č. 121/1945 Sb., v němž bylo potvrzeno zvláštní postavení statutárních měst. Jejich výčet byl dokonce oproti stavu před II. světovou válkou navýšen a to na města: Praha, Liberec, Plzeň, Brno, Olomouc, Opava a Ostrava.¹² Dekretem bylo také stanoveno, že místní národní výbory statutárních měst vykonávají také působnost okresního národního výboru, podřízeny jsou zemskému národnímu výboru.¹³

V roce 1946 začal platit prozatímní organizační řád statutárních měst Plzeň, Liberec, Brno, Ostrava, Olomouc a Opava. Tímto prozatímním organizačním řádem byly konstituovány ústřední národní výbory ve statutárních městech, které měly ustanovit obvodní rady pro jednotlivé obvody měst. Teprve až budoucí právní předpis měl upřesnit, ve kterých statutárních městech obvodní rady budou působit i nadále. Obvodní rady měly být nepřímou voleny plénem ústředních národních výborů.¹⁴

K další důležité události mající dopad na statutární města došlo v roce 1949. Zákonem číslo 280/1948 Sb., o krajském zřízení bylo zrušeno zemské uspořádání a nahrazeno bylo uspořádáním krajským. Vedle samostatně branného hlavního města Prahy vzniklo 13 krajů, jejichž názvy se odvodily podle sídelních měst. Jednalo se o kraje:

- Pražský (nezahrnuje Prahu)
- Budějovický
- Plzeňský
- Karlovarský
- Ústecký

¹² Zajímavostí je, že akceptování Ostravy a Plzně jako statutárních měst je jedním z mála případů recepcie právního stavu, založeného protektorátní legislativou.

¹³ Exner, J. *Obce, města, městské části: O místní veřejné správě a její dekoncentraci statutárními vyhláškami v územně členěných městech*. Praha: Libri, 2004, str. 74.

¹⁴ Exner, J. *Obce, města, městské části: O místní veřejné správě a její dekoncentraci statutárními vyhláškami v územně členěných městech*. Praha: Libri, 2004, str. 74.

- Liberecký
- Hradecký
- Pardubický
- Jihlavský
- Brněnský
- Olomoucký
- Gottwaldovský
- Ostravský.

Institut statutárních měst tak touto úpravou zcela zanikl, stejně jako institut ústředních národních výborů.¹⁵ Také to znamenalo degradaci Opavy na řadové okresní město řízené místním národním výborem.¹⁶

2.5 Vývoj statutárních měst po roce 1990

Společenské a politické změny po roce 1989 měly zcela zásadní dopad na oblast veřejné správy. Jako zcela neudržitelný se jevil systém národních výborů, a tak byly zrušeny a veřejná správa směřovala k tradičnímu správnímu systému, jaký byl na našem území znám do konce první Československé republiky. Základem nového správního uspořádání se stal ústavní zákon č. 294/1990 Sb., kterým byla změněna část Ústavy z roku 1960 a to zejména tím, že tam byla uzákoněna místní samospráva na úrovni obcí.¹⁷

Významné z hlediska problematiky statutárních měst bylo přijetí zákona ČNR č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení), který v § 3 odst. 1 určil 13 statutárních měst.

Mezi tato města patřily:

¹⁵ Kromě Prahy, kde přetrval až do roku 1960.

¹⁶ Exner, J. *Obce, města, městské části: O místní veřejné správě a její dekoncentraci statutárními vyhláškami v územně členěných městech*. Praha: Libri, 2004, str. 78.

¹⁷ Schelle, K. a kol. *Dějiny české veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, str. 227.

- České Budějovice
- Plzeň
- Karlovy Vary
- Ústí nad Labem
- Liberec
- Hradec Králové
- Pardubice
- Brno
- Zlín
- Olomouc
- Ostrava
- Opava
- Havířov

Pojem statutární město začal být v roce 1990 používán, jak ho známe dnes. Označují se tím města, která mohou vydat svůj statut, na jehož základě se upraví vnitřní správa města, tedy zejména členění na městské části nebo obvody, rozdělení kompetencí v oblasti samostatné a přenesené působnosti mezi město a městské části nebo obvody či vztahy mezi orgány města a orgány městských obvodů či částí.¹⁸

„Statuty měly podle původního znění obecního zřízení z roku 1990 formu pouhého usnesení městského zastupitelstva (zákon výslovně nevyžadoval formu obecně závazné vyhlášky, byť ji nevyklučoval), od roku 1992 až do současnosti pak mají obligatorně formu obecně závazných vyhlášek, tedy právních předpisů vydávaných v samostatné působnosti a schvalovaných zastupitelstvem města. Statutární města nemají ve srovnání s jinými obcemi větší rozsah kompetencí v samostatné ani přenesené působnosti, jedinou výjimkou je ona možnost členit se na městské části nebo městské obvody, všechna statutární města jsou pak tzv. obcemi s rozšířenou působností.“¹⁹

¹⁸ § 3 a 25 zákona ČNR č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁹ Vedral, J., Váňa, L., Břeň, J., Pšenička, S. *Zákon o obcích (obecní zřízení). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 27.

3 Charakteristika statutárních měst

V předchozí kapitole jsme pojednávala o postavení statutárních měst v minulosti. V této kapitole se budu zabývat jejich současnou podobou a právní úpravou.

3.1 Členění obcí

Česká republika se člení na obce, které jsou podle čl. 99 Ústavy²⁰ základními územními samosprávnými celky. Jedná se o velmi rozdílné územní útvary co do velikosti či počtu obyvatel, a proto musí být vytvořen takový model vnitřní organizace obcí, který bude vyhovující ve všech případech. V platném zákonodárství lze spatřit 2 zásady:

1. Zásada jednotné právní úpravy pro všechny obce neboli tzv. princip jednotné (univerzální) obce – podle této zásady jsou právní normy stanovující základy vnitřní organizace a samosprávy pro všechny obce zásadně jednotné. Je tím vyjádřena vzájemná rovnoprávnost jednotlivých obcí.
2. Zásada rozdělení obcí na několik druhů – tady už jsou naopak zohledněny rozdíly mezi jednotlivými obcemi a z nich vyplývající odlišnosti např. v jejich právním postavení.²¹

V České republice se obce člení na tři základní druhy:

- obce základní nebo také vesnické – ty, které nejsou městy ani městysy,

²⁰ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

²¹ Kopecký, M. *Právní postavení obcí a krajů – základy komunálního práva*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, str. 109.

- městyse,²²
- města.²³

Jedná se o tradiční členění obcí, které odpovídá právně-historickému vývoji a své kořeny má již ve středověku. Už od té doby se totiž rozlišovalo mezi útvary disponujícími určitými tzv. městskými právy a mezi útvary vesnickými, kterým tato oprávnění chyběla, a navíc byly v poddanském postavení vůči pozemkové vrchnosti.²⁴

Z obecního zřízení vyplývá, že města lze ještě dále členit do 3 skupin:

- města základní – ty, které nejsou statutární,
- města statutární,
- hlavní město Praha.

3.2 Legislativní ukotvení statutárního města

Ústava stanovuje, že Česká republika se člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky, a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky.

Podrobnější úpravu obcí nalezneme v zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení). Ustanovení o statutárních městech jsou v zákonech o obcích ve zvláštním postavení. I přes to ale řada věcí není pro statutární města a jejich obvody nebo části v tomto zákoně upravena, a tak se i na ně obdobně užijí ustanovení obecná.

Zákon o obcích z roku 1990²⁵ problematiku statutárních měst nijak systematicky neodděloval a zvláštní ustanovení se prolínala celým textem zákona.

²² Podle Obecního zřízení je obec městysem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády. Obec, která byla oprávněna užívat označení městyse přede dnem 17. května 1954, je městysem, pokud o to požádá předsedu Poslanecké sněmovny. Předseda Poslanecké sněmovny tak na žádost obce stanoví a zároveň určí den, od kterého se obec stává městysem.

²³ Městem je obec, která má alespoň 3 000 obyvatel, a pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády. Dále Obecní zřízení stanovuje, že obec, která byla městem přede dnem 17. května 1954, je městem, pokud o to požádá předsedu Poslanecké sněmovny. Předseda Poslanecké sněmovny tak na žádost obce stanoví a zároveň určí den, kdy se obec stává městem.

²⁴ Hendrych, D. a kol. *Správní právo. Obecná část*. 8. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 144.

²⁵ Zákon ČNR č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení)

Zákon neměl ani žádný generální odkaz, z něž by výslovně vyplývalo subsidiární užití ostatních ustanovení zákona ve věcech, které speciální úpravu nemají.²⁶

Dnešní zákon o obcích už problematiku statutárních měst upravuje v samostatné hlavě osmé v § 130-146. V § 146 je již také stanoven generální odkaz na ostatní hlavy zákona tam, kde není speciální úprava.

Z hlediska zákona o obcích není hlavní město Praha považováno za klasické statutární město, ale má své zvláštní postavení, které upravuje zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

Územně členěná statutární města přijímají na základě § 130 zákona o obcích statut ve formě obecně závazné vyhlášky a pomocí něj upravují otázky vnitřní organizace statutárního města a jeho městských obvodů nebo částí.

3.3 Statutární města

Jak už jsem se zmínila ve druhé kapitole, v minulosti se jako statutární označovala města, pro která byly přijímány zvláštní statuty formou zákonů a tato města tak nepodléhala všeobecným zákonům o obcích. Statuty navíc ani neupravovaly členění či vnitřní uspořádání měst.

Dnes jsou naopak statutární města obecním zřízením²⁷ upravena. V § 4 odst. 1 jsou dokonce taxativně vyjmenována, čímž je dán najevo jejich zvláštní význam. To ovšem neznamena, že by byl jejich počet neměnný, jejich počet se dokonce neustále zvyšuje. V roce 1990 existovalo v České republice 13 statutárních měst a od té doby jejich počet narostl na současných 25.²⁸ Při každé změně tedy musí dojít i k novelizaci

²⁶ Exner, J. *Obce, města, městské části: O místní veřejné správě a její dekoncentraci statutárními vyhláškami v územně členěných městech*. Praha: Libri, 2004, str. 174.

²⁷ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

²⁸ V roce 1990 byly statutárními městy Brno, České Budějovice, Havířov, Hradec Králové, Karlovy Vary, Liberec, Olomouc, Opava, Ostrava, Pardubice, Plzeň, Ústí nad Labem a Zlín. V roce 2000 se jejich počet navýšil o Jihlavu, Kladno a Most. Od roku 2003 jsou statutárními městy také Karviná, Mladá Boleslav a Teplice, od roku 2006 Děčín, Frýdek-Místek, Chomutov a Přerov. K prozatím poslednímu rozšíření došlo v roce 2012 o města Jablonec nad Nisou a Prostějov.

obecního zřízení. Počet statutárních měst tak není možné zužovat ani rozšiřovat jinak než zákonem.

Statutárními městy jsou:

- Kladno
- České Budějovice
- Plzeň
- Karlovy Vary
- Ústí nad Labem
- Liberec
- Jablonec nad Nisou
- Hradec Králové
- Pardubice
- Jihlava
- Brno
- Zlín
- Olomouc
- Přerov
- Chomutov
- Děčín
- Frýdek-Místek
- Ostrava
- Opava
- Havířov
- Most
- Teplice
- Karviná
- Mladá Boleslav
- Prostějov

Statutárním městem je též Praha, která má ale postavení obce i kraje a je upravena samostatným právním předpisem, kterým je zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

Od ostatních měst se statutární města odlišují především tím, že se mohou členit na městské obvody nebo městské části s vlastními orgány samosprávy, což je stanoveno v § 4 odst. 2 obecního zřízení. „Městské obvody a městské části tak mají do jisté míry analogické postavení obcí jako takových, s tím rozdílem, že samy o sobě nejsou právními osobami, jsou součástí daného města, označovány jako organizační jednotky, a disponují jen působností odvozenou od působnosti města jako celku. Nemohou však přijímat vlastní právní předpisy. Nicméně rozhodnutí o územním členění statutárního města a následné ustavení příslušných orgánů na úrovni

daných organizačních jednotek statutárního města fakticky vede ke dvouúrovňové organizaci městské správy.²⁹

Existence městských obvodů územně členěných statutárních měst nepředstavuje ale samotný stupeň územní samosprávy.

Označení městský obvod a městská část jsou zcela rovnocenné a je tedy pouze na zastupitelstvu statutárního města, které pojmenování budou používat. S označením městský obvod se lze setkat např. u Plzně, Pardubic či Ostravy, městské části zase nalezneme v Brně či v Opavě.

Členění na městské obvody nebo části je ovšem oprávnění statutárních měst, nikoliv jejich povinnost a velká část z nich tuto možnost opravdu nevyužívá. Z toho důvodu můžeme tyto města členit na dvě skupiny:

- územně členěná statutární města,
- územně nečleněná statutární města.

Ta územně nečleněná se v zásadě od jiných měst neliší. Rozdíly jsou především formálního charakteru a týkají se zejména označení orgánů (např. místo městského úřadu mají magistrát, místo starosty mají primátora), a pak se rozdíly týkají vymezení rozsahu vykonávané státní správy, kdy podle § 139 odst. 1 obecního zřízení vykonávají orgány statutárních měst přenesenou působnost, která je zákonem svěřena pověřeným obecním úřadům a obecním úřadům obcí s rozšířenou působností.³⁰

Mezi územně nečleněná statutární města patří:

• Kladno	• Jihlava
• České Budějovice	• Zlín
• Jablonec nad Nisou	• Olomouc
• Hradec Králové	• Přerov

²⁹ Kopecký, M., Průcha, P., Havlan, P., Janeček, J. *Zákon o obcích. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, str. 9.

³⁰ Kopecký, M. *Právní postavení obcí a krajů – základy komunálního práva*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, str. 117.

- Chomutov
- Děčín
- Karlovy Vary
- Frýdek-Místek
- Havířov
- Most
- Teplice
- Karviná
- Mladá Boleslav
- Prostějov

Město ale může svého oprávnění i nadále využít a začít se členit na městské obvody nebo části i kdykoliv v budoucnu.

U územně členěných statutárních měst může být buď celé jejich území rozděleno na městské obvody nebo části, v takovém případě pak bude každá část města součástí právě jednoho městského obvodu či části. Je ale také možné, aby si je města zřídila jen na části jejich území a v takovém případě je pak část města spravována dvouúrovňově a zbývající část naopak jednoúrovňově.

Mezi územně členěná statutární města patří:

- Brno
- Ostrava
- Plzeň
- Ústí nad Labem
- Pardubice
- Opava
- Liberec

Přičemž plně členěno na městské části nebo obvody jsou Brno, Ostrava, Plzeň, Ústí nad Labem a Pardubice. Částečně členěna jsou Opava a Liberec.

„Územní členění tedy znamená takové teritoriálně politické uspořádání, kdy uvnitř statutárního města existuje alespoň jeden další územně samosprávný útvar, který spravuje jeho vlastní legitimní zastupitelský orgán veřejné moci. Jeho legitimita pramení za svobodných voleb. V politickém systému statutárního města najdeme dvojce nezávislé volby, v nichž jsou voleni zástupci občanů do samosprávních orgánů. Pouze v územně členěném statutárním městě volič obdrží dva hlasovací lístky pro

dvoje komunální volby, z nichž nezávisle na sobě je odvozena legitimita zastupitelů orgánů samosprávy.³¹

3.4 Zřízení a zrušení městského obvodu nebo části

Ačkoliv zákon o obcích obsahuje podrobnější úpravu postavení statutárních měst a jejich městských obvodů či částí v hlavě osmé, zřízení a zrušení městského obvodu nebo části upravuje už v § 20. Je to tím, že se jedná o podobný proces se sloučením obce nebo připojením obce k jiné obci, které jsou upraveny v § 19 a 21.

Na rozdíl od sloučení obcí, které vzniká na základě dohody mezi dvěma nebo více obcemi, u zřízení či zrušení městského obvodu nebo části nejde o dohodu těchto jednotlivých městských částí či obvodů, ale jedná se o rozhodnutí zastupitelstva statutárního města.

V odst. 1 § 20 zákona o obcích je stanoveno, že městský obvod nebo městskou část ve statutárním městě lze zřídit nebo zrušit na základě rozhodnutí zastupitelstva města, pokud do 30 dnů od zveřejnění tohoto rozhodnutí není podán návrh na konání místního referenda o této věci.

Jelikož v ustanovení není uveden způsob zveřejnění, nemusí tedy k němu dojít na úřední desce, ale může být využit i jakýkoliv jiný způsob. Návrh na konání místního referenda může podat pouze přípravný výbor podle zákona o místním referendu, nemůže jej tedy podat každý občan obce. Zastupitelstvo nemůže předložený řádný návrh na konání místního referenda odmítnout. Místní referendum o otázce zřízení nebo zrušení městského obvodu nebo části se pak koná pouze v té částí statutárního města, kde má městská část či obvod vzniknout nebo zaniknout. Jelikož by ale v takovém případě mohlo docházet k problémům, co se počtu osob potřebných k podání návrhu týká (pokud by se konalo referendum jen na části území města, nebylo by logicky možné, aby se počet podpisů v návrhu přípravného výboru odvíjel od celkového počtu obyvatel města), vydal v této otázce krajský soud judikát, v němž je

³¹ Valeš, L. a kol. *Politologické aspekty veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, str. 122.

stanoveno, že místní referendum o zřízení nového městského obvodu oddělením části stávajícího městského obvodu na návrh přípravného výboru je nutno konat na území celého statutárního města, nikoliv jen na území té části městského obvodu, která se chce oddělit.³²

Za stejných podmínek jako může dojít k zřízení či zrušení městského obvodu nebo části, může dojít také k připojení jednoho městského obvodu nebo části k jinému. K této situaci může dojít pouze u bezprostředně sousedících městských obvodů nebo částí a připojovaný obvod nebo část připojením zaniká a stává se součástí městského obvodu nebo části, ke které se připojuje.

Podle § 20 odst. 4 zákona o obcích musí rozhodnutí o zřízení, připojení nebo zrušení městského obvodu nebo městské části obsahovat náležitosti uvedené v § 19 odst. 5. Jedná se o náležitosti, které musí mít dohoda o sloučení obcí nebo o připojení obce. Místo názvu obce se však uvede název zřizovaného městského obvodu nebo městské části.

Zákon stanovuje pro statutární města povinnost, aby zaslaly opis rozhodnutí Ministerstvu vnitra, Českému úřadu zeměměřickému a katastrálnímu, příslušnému katastrálnímu úřadu a finančnímu úřadu.

³² KS Plzeň 30 Ca 73/2005-50

4 Organizace správy územně členěných statutárních měst

Tato kapitola tvoří stěžejní část mé diplomové práce, neboť přímo pojednává o organizaci správy ve statutárních městech, které se člení na městské obvody nebo části.

Jak už jsem ve své seminární práci uvedla, statutární města jsou upravena v zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích neboli v obecním zřízení. Každé územně členěné statutární město ale ještě navíc vydává formou obecně závazné vyhlášky obce svůj statut, v němž upravuje své vnitřní poměry ve věcech správy města.

4.1 Statut

„Statuty dokládají existenci obce jako politické jednotky. Jejich základním úkolem je být regulátorem komunálního politického systému tam, kde se město územně člení. Do statutu se kodifikuje nastavení městského regionu, tvorba a změna statutu spadá do pravomocí samosprávy, přestože jako základní organizační předpis zakotví definici a dělbu moci též v dimenzi přenesené působnosti obce. Závazně je zde zachycena formální část komunálního politického systému.“³³

Obecní zřízení v § 130 celkem podrobně uvádí, co má být obsahem statutu, v zásadě by se dalo říct, že se jedná o povinné náležitosti³⁴ statutu a patří mezi ně:

- a) výčet jednotlivých městských obvodů a městských částí a vymezení jejich území,
- b) pravomoc orgánů města na úseku samostatné a přenesené působnosti,

³³ Valeš, L. a kol. *Politologické aspekty veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, str. 125.

³⁴ Jako povinná náležitost statutu se ale nedá označit, že ve statutu se stanoví rozsah oprávnění městských obvodů a městských částí zakládat, zřizovat a rušit právnické osoby a organizační složky, protože je plně na úvaze a rozhodnutí zastupitelstva města, v jakém rozsahu svěří městským částem nebo obvodům oprávnění zakládat a zřizovat organizační složky a právnické osoby.

- c) pravomoc orgánů městských obvodů a městských částí na úseku samostatné a přenesené působnosti,
- d) vzájemnou součinnost mezi orgány města a orgány městských obvodů a městských částí,
- e) zdroje peněžních příjmů městských obvodů a městských částí a druhy výdajů v souvislosti s plněním úkolů v samostatné a přenesené působnosti,
- f) způsob projednání návrhů obecně závazných vyhlášek a nařízení města s městskými obvody a městskými částmi a způsob jejich zveřejňování v městských obvodech a městských částech,
- g) způsob projednání územně plánovací dokumentace města a programu rozvoje města s městskými obvody a městskými částmi,
- h) majetek města, který se svěřuje městským obvodům a městským částem, a rozsah oprávnění městských obvodů a městských částí při nakládání s tímto majetkem a při výkonu s tím souvisejících práv,
- i) rozsah oprávnění městských obvodů a městských částí zakládat, zřizovat a rušit právnické osoby a organizační složky,
- j) další záležitosti, stanoví-li tak tento nebo zvláštní zákon.

Ve statutu by tedy měly být nejdříve uvedeny otázky, které mají charakterizovat územní členění statutárního města, teprve poté jsou tam otázky týkající se vlastního fungování městských obvodů nebo částí. Ty souvisí hlavně s možnostmi svěřit městským obvodům či částem majetek města, se stanovením zdrojů jejich peněžních příjmů a druhů výdajů. Také se zabývají rozdělením pravomoci mezi orgány města a orgány městských obvodů či částí a stejně tak stanovení pravidel vzájemné součinnosti mezi nimi.³⁵

³⁵ Kopecký, M., Průcha, P., Havlan, P., Janeček, J. *Zákon o obcích. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, str. 276.

To, že má statut stanovit pravomoc orgánů města a pravomoc orgánů městských obvodů a částí na úseku samostatné a přenesené působnosti, znamená, že dojde k rozdělení kompetencí mezi dvě úrovně veřejné správy ve statutárním městě, tedy mezi úroveň města a úroveň městských částí nebo obvodů. Neznamená to tedy, že by na základě statutu bylo možné nějak jinak upravovat rozdělení pravomocí mezi orgány obce, než jak vyplívá z obecního zřízení.

Co se týká majetku, tak tam je vždy vlastníkem statutární město jako veřejnoprávní korporace. Městským obvodům či částím mohou být svěřena pouze jednotlivá oprávnění, která jsou součástí vlastnického práva. Jakýkoliv právní úkon, který při nakládání se svěřeným majetkem učiní, je právním úkonem města jako právnické osoby a to také za ně nese právní odpovědnost. Stejně tak při nabývání majetku spadá vše do vlastnictví statutárního města, protože městské obvody nebo části vlastnické právo nemají ani mít nemohou.³⁶

Statutem lze také městským obvodům nebo částím územně členěných statutárních měst svěřit rozhodování o právních jednáních. Jejich demonstrativní výčet je uveden v § 133 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích a patří tam:

- a) převod a zastavení nemovitých věcí včetně vydání nemovitostí podle zvláštních zákonů z majetku města svěřeného městskému obvodu nebo městské části,
- b) převod a zastavení movitých věcí a práv,
- c) postoupení pohledávek,
- d) vzdání se práva a prominutí dluhu,
- e) uzavření smlouvy o přijetí a poskytnutí úvěru nebo zápůjčky, o poskytnutí výpůjčky, o poskytnutí dotace, o poskytnutí návratné finanční výpomoci, o převzetí dluhu, o převzetí ručitého závazku, o přistoupení k závazku a smlouvy o společnosti,

³⁶ Vedral, J., Váňa, L., Břeň, J., Pšenička, S. *Zákon o obcích (obecní zřízení). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 777.

- f) peněžité i nepeněžité vklady do právnických osob,
- g) majetková účast na podnikání jiných právnických osob,
- h) dohody o splátkách,
- i) uzavírání nájemních smluv a smluv o výpůjčkách,
- j) poskytování věcných a peněžitých darů fyzickým a právnickým osobám,
- k) poskytování dotací a návratných finančních výpomocí spolkům, humanitárním organizacím a jiným právnickým nebo fyzickým osobám působícím v oblasti mládeže, tělovýchovy a sportu, sociálních služeb, požární ochrany, kultury, vzdělávání a vědy, zdravotnictví, protidrogových aktivit, prevence kriminality a ochrany životního prostředí.

V případě potřeby může být městským obvodů či částem svěřeno statutárním městem rozhodování i o dalších právních jednáních. Vždy ale platí, že tato jednání jsou prováděna za statutární město a jeho jménem.

4.2 Působnost městských obvodů a částí

Statut může svěřit městským částem nebo obvodům statutárních měst pravomoci, a to jak v oblasti samostatné, tak v oblasti přenesené působnosti

4.2.1 Samostatná působnost městských obvodů a částí

Obecní zřízení v § 35 odst. 1 stanovuje, že do samostatné působnosti obce patří záležitosti, které jsou v zájmu obce a občanů obce, pokud nejsou zákonem svěřeny krajům nebo pokud nejde o přenesenou působnost orgánů obce nebo o působnost, která

je zvláštním zákonem svěřena správním úřadům jako výkon státní správy. Do samostatné působnosti obce patří také záležitosti, které jí svěří zákon.

V § 131 obecního zřízení jsou uvedeny některé záležitosti, které může statutární město svěřit na základě statutu městskému obvodu nebo části na úseku samostatné působnosti. Jedná se zejména o:

- a) schvalování programu rozvoje městského obvodu nebo městské části,
- b) rozhodování o právních jednáních uvedených v § 133 odst. 1,
- c) zřizování trvalých a dočasných fondů městského obvodu a městské části,
- d) ukládání pokut podle § 58,
- e) výkon funkce zaměstnavatele pro zaměstnance zařazené do úřadu městského obvodu nebo úřadu městské části nebo organizační složky městského obvodu nebo městské části.

Městské obvody či části si nemohou svěřením těchto záležitostí nijak nárokovat a zastupitelstvo statutárního města jim tyto záležitosti svěřit může, ale také nemusí. V tomto ohledu se tedy budou jednotlivá statutární města lišit a bude vždy záležet na jejich městském zastupitelstvu, do jaké míry bude chtít samostatnou působnost svěřit městským obvodům či částem.

4.2.2 Přenesená působnost městských obvodů a částí

Přenesená působnost územní samosprávy znamená, že obsah výkonu státní správy je v určitém rozsahu státem delegován na územní samosprávu.

Obecní zřízení v § 139 odst. 1 a 2 stanovuje, že orgány statutárních měst vykonávají přenesenou působnost, která je zákonem svěřena pověřeným obecním úřadům a obecním úřadům obcí s rozšířenou působností. Orgány městských obvodů a městských částí vykonávají přenesenou působnost, kterou podle zvláštních zákonů

vykonávají orgány obcí. Statutární město může statutem určit městské obvody a městské části, jejichž orgány budou vykonávat zcela nebo zčásti přenesenou působnost svěřenou zvláštními zákony pověřeným obecním úřadům, popřípadě některou přenesenou působnost svěřenou zvláštními zákony obecním úřadům obcí s rozšířenou působností.

Dále obecní zřízení umožňuje, aby některé pravomoci z oblasti přenesené působnosti příslušející orgánům městských obvodů či částí, město statutem přenechalo magistrátu. Stejně tak je může převést v různé míře na orgány jiných městských obvodů nebo částí. To může být účelné např. v případě výkonu profesně náročných agend, které tak mohou být koncentrovány u orgánů městských obvodů či částí, které jsou na to lépe zaměřeny. Než město ale takové rozhodnutí učiní, potřebuje k tomu souhlas příslušného městského obvodu nebo části. Jedná se o souhlas jednostranný, který uděluje městský obvod či část, u nichž má dojít k odebrání části příslušejícího rozsahu výkonu přenesené působnosti.³⁷ Je ale potřeba to odlišit od atrakce a delegace, tedy změn příslušnosti.³⁸ Zatímco ve správním řádu se jedná o změnu příslušnosti v konkrétním případě³⁹, tak tady jde o změnu statutu, která se vztahuje na neurčitý počet správních řízení a platí až do té doby, než dojde k další změně statutu.⁴⁰

Obecní řízení stanovuje, že na městské obvody nebo části je nutné při výkonu přenesené působnosti nahlížet jako na správní obvody, ale současně stanovuje, že výkon přenesené působnosti jsou městské obvody nebo části povinny zabezpečit. Zákonnou povinností statutárních měst je poskytovat městským obvodům nebo částím na výkon přenesené působnosti příspěvek z rozpočtu statutárního města.⁴¹

Orgány městských obvodů a městských částí často rozhodují také ve správním řízení. Z toho důvodu jsou v obecním řízení stanovena také pravidla pro instanční vztahy při takovém správním řízení. V § 67 odst. 1 písm. a) krajského zřízení je stanoveno, že krajský úřad přezkoumává rozhodnutí vydaná orgány obce v řízení podle

³⁷ Kopecký, M., Průcha, P., Havlan, P., Janeček, J. *Zákon o obcích. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, str. 288.

³⁸ podle § 131 odst. 1, 2 správního řádu

³⁹ Nadřízený správní orgán si za podmínek stanovených správním řádem buď na sebe vztáhne rozhodování určité věci nebo je naopak deleguje na jiný věcně příslušný orgán.

⁴⁰ Vedral, J., Váňa, L., Břeň, J., Pšenička, S. *Zákon o obcích (obecní zřízení). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 814.

⁴¹ § 139 odst. 4 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

zvláštních zákonů, pokud není zákonem tato působnost svěřena zvláštnímu orgánu nebo zákon nestanoví jinak. A to je právě případ správních řízení vedených v prvním stupni orgány městských částí nebo obvodů statutárních měst, protože podle § 139 odst. 5 obecního zřízení rozhodnutí orgánů městských obvodů a městských částí vydaná ve správním řízení přezkoumává magistrát, pokud není tato působnost svěřena zvláštnímu orgánu města nebo zvláštní zákon nestanoví jinak.

Tato pravidla pro určení příslušnosti v instančních vztazích se budou aplikovat i na případy, kdy budou orgány městských obvodu či částí rozhodovat ve správním řízení ve věcech, které náleží do výkonu samostatné působnosti.⁴²

4.3 Postavení městských obvodů a částí

Městské části nebo obvody nemají právní osobnost a to ani částečnou a nemohou tedy být účastníky právních vztahů. Proto v záležitostech jim svěřených zákonem a v mezích zákona statutem vždy jednají pouze za statutární město a jeho jménem.

Jelikož obecní zřízení v § 134 odst. 1 záležitosti, ve kterých mohou městské obvody nebo části za statutární město jedna, nijak nespecifikuje ani nezuzuje (např. neodkazuje jen na soukromoprávní úkony, či třeba jen na záležitosti spadající do samostatné působnosti), vztahuje se toto ustanovení na právní jednání a vztahy soukromoprávní i veřejnoprávní, a to jak v samostatné, tak v přenesené působnosti.⁴³

„To že městské části a městské obvody jednají v záležitostech svěřených jim statutem za statutární město, je důsledek skutečnosti, že statut je svým obsahem do značné míry „interním“ předpisem města, který upravuje vzájemné vztahy mezi jednotlivými jeho součástmi, tedy vnitřní vztahy v rámci statutárního města jako právnické osoby (veřejnoprávní korporace). Městské části a městské obvody jako

⁴² Kopecký, M., Průcha, P., Havlan, P., Janeček, J. *Zákon o obcích. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, str. 289.

⁴³ Vedral, J., Váňa, L., Břeň, J., Pšenička, S. *Zákon o obcích (obecní zřízení). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 795.

součástí této veřejnoprávní korporace, nevystupují vlastním jménem, ale jednají (v rozsahu stanoveném statutem) za město jako právnickou osobu.“⁴⁴

Důležité je ještě poznamenat, že odlišná je situace u hlavního města Prahy, kde podle § 3 odst. 2 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze jeho městské části v rozsahu stanoveném zákonem a Statutem vystupují v právních vztazích svým jménem a nesou odpovědnost z těchto vztahů vyplývající. Městské části tam tedy mají částečnou právní subjektivitu.

Dnes obecní zřízení v § 134 odst. 2 zcela vylučuje možnost, že by městské obvody nebo části mohly vydávat obecně závazné vyhlášky nebo nařízení. Vždy tomu tak ale nebylo. V předchozím zákoně o obcích⁴⁵ tato zásada vyjádřena nebyla, z čehož Ústavní soud v nálezu Pl. ÚS 40/1995 dovodil zcela opačnou možnost. V jeho nálezu stálo, že „jestliže platná právní úprava výslovně nevylučuje možnost přenést pravomoc k vydávání obecně závazných vyhlášek na městské části či obvody, lze dovodit, že v tomto směru ponechal zákonodárce zastupitelstvům statutárních měst prostor, aby zvážila, v jakém rozsahu připustí či nepřipustí vydávání obecně závazných vyhlášek částmi města“.

Od přijetí zákona č. 128/2000 Sb., o obcích již ale vydávání obecně závazných vyhlášek nebo nařízení městskými částmi nebo obvody není možné a tyto právní předpisy mohou i v územně členěných statutárních městech vydávat pouze orgány města jako takového.

Obecně závazné vyhlášky, které předtím byly městskými částmi či obvody přijaty, po přijetí obecního zřízení z roku 2000 i nadále zůstaly v platnosti. Pro jejich případnou změnu či zrušení jsou nyní příslušná výlučně jen zastupitelstva či rady samotných statutárních měst.⁴⁶

⁴⁴ Vedral, J., Váňa, L., Břeň, J., Pšenička, S. *Zákon o obcích (obecní zřízení). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 795.

⁴⁵ Zákon č. 367/1990 Sb., o obcích

⁴⁶ Kopecký, M., Průcha, P., Havlan, P., Janeček, J. *Zákon o obcích. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, str. 283.

Ačkoliv je každý městský obvod jiný a záleží vždy na konkrétním statutu, jak jeho postavení upraví, dá se najít několik shodných rysů městských obvodů či částí:

- městské obvody jsou samosprávné celky, ale nemají právní subjektivitu, vždy jednají jménem statutárního města,
- autonomie městských obvodů či částí je určována na základě kompetence v rukou zastupitelstva statutárního města,
- od roku 2000 nemohou městské obvody nebo části přijímat obecně závazné vyhlášky obce,
- orgány městských obvodů nebo částí jsou analogií orgánů obce,
- nevydávají nařízení obce v přenesené působnosti,
- městské obvody mohou vzniknout i tam, kde by nemohla existovat samostatná obec.⁴⁷

4.4 Orgány statutárních měst

Výčet orgánů statutárních měst je uveden v § 5 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích. Statutární město je samostatně spravováno zastupitelstvem města; dalšími orgány statutárního města jsou rada města, primátor, magistrát a zvláštní orgány města. Městský obvod územně členěného statutárního města je spravován zastupitelstvem městského obvodu; dalšími orgány městského obvodu jsou rada městského obvodu, starosta, úřad městského obvodu a zvláštní orgány městského obvodu. Městská část územně členěného statutárního města je spravována zastupitelstvem městské části; dalšími orgány městské části jsou rada městské části, starosta, úřad městské části a zvláštní orgány městské části.

Již z výše uvedeného výčtu orgánů statutárních měst je patrný rozdíl oproti orgánům obcím. Zejména se to týká samotného pojmenování některých orgánů, kdy

⁴⁷ Valeš, L. a kol. *Politologické aspekty veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, str. 126.

statutárním město nemá městský úřad, ale magistrát a také nemá starostu a místo něj má primátora. To vše platí, ať se statutární město územně člení či nikoliv.

Další rozdíly už ale s vlastním členěním statutárních měst souvisejí. Územně nečleněná statutární města mají jen jednu soustavu orgánů, které jsou přímo orgány města, patří mezi ně tedy zastupitelstvo města, rada města, primátor, magistrát a případné další zvláštní orgány. Oproti tomu územně členěná statutární města mají kromě výše zmíněných orgánů navíc ještě jednu soustavu orgánů. Jedná se o další úroveň, kam spadají orgány městských obvodů či městských částí. V označení těchto orgánů je vždy vyjádřeno, že se jedná o orgán městského obvodu či části a lze se u nich zase setkat s pojmenování orgánu starosta či úřad, tedy s terminologií užívanou pro označování orgánů obcí.

4.4.1 Zastupitelstvo města

Zastupitelstvu města svěřuje obecní zřízení nejdůležitější pravomoci v oblasti samostatné působnosti obce. Na postavení zastupitelstva statutárního města, městské části nebo obvodu se vztahuje § 67 a násl. obecního zřízení, pokud není v hlavě osmé uvedeno jinak.

Zastupitelstvo je složeno z členů zastupitelstva obce, jejichž počet na každé volební období stanoví zastupitelstvo obce nejpozději do 85 dnů přede dnem voleb do zastupitelstev v obcích. Při stanovení počtu členů zastupitelstva obce se přihlédne zejména k počtu obyvatel a velikosti územního obvodu. Dojde-li ke zřízení městského obvodu nebo městské části v územně členěném statutárním městě, stanoví počet členů zastupitelstva městského obvodu nebo městské části, který má být zvolen, magistrát v přenesené působnosti. Mandát člena zastupitelstva obce vzniká zvolením a složením slibu. Funkce člena zastupitelstva obce je veřejnou funkcí.⁴⁸

⁴⁸ § 67 a násl. zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

Pravomoci zastupitelstva jsou uvedeny v § 84 a 85 obecního zřízení, patří mezi ně např.:

- schvalovat program rozvoje obce,
- schvalovat rozpočet obce, závěrečný účet obce a účetní závěrku obce
- zřizovat a rušit příspěvkové organizace a organizační složky obce, schvalovat jejich zřizovací listiny,
- rozhodovat o založení nebo rušení právnických osob, schvalovat jejich zakladatelské listiny, společenské smlouvy, zakladací smlouvy a stanovy a rozhodovat o účasti v již založených právnických osobách,
- vydávat obecně závazné vyhlášky obce,
- rozhodovat o vyhlášení místního referenda,
- navrhopvat změny katastrálních území uvnitř obce, schvalovat dohody o změně hranic obce a o slučování obcí,
- určovat funkce, pro které budou členové zastupitelstva obce uvolněni,
- zřizovat a rušit výbory, volit jejich předsedy a další členy a odvolávat je z funkce,
- volit z řad členů zastupitelstva obce starostu, místostarosty a další členy rady obce (radní) a odvolávat je z funkce, stanovit počet členů rady obce, jakož i počet dlouhodobě uvolněných členů tohoto zastupitelstva, zřizovat a zrušovat výbory, volit jejich předsedy a další členy a odvolávat je z funkce,
- stanovit výši odměn neuvolněným členům zastupitelstva obce,
- zřizovat a zrušovat obecní policii,
- rozhodovat o spolupráci obce s jinými obcemi a o formě této spolupráce,
- rozhodovat o zřízení a názvech částí obce, o názvech ulic a dalších veřejných prostranství,

- udělovat a odnímat čestné občanství obce a ceny obce,
- poskytování věcných darů v hodnotě nad 20 000 Kč a peněžitých darů ve výši nad 20 000 Kč fyzické nebo právnické osobě v jednom kalendářním roce.

V § 89 odst. obecního zřízení je stanoveno, že nesejde-li se zastupitelstvo obce po dobu delší než 6 měsíců tak, aby bylo schopno se usnášet, Ministerstvo vnitra je rozpustí. Co se ale týká zastupitelstva městského obvodu nebo městské části, tak tam jej má z tohoto důvodu pravomoc rozpustit zastupitelstvo města a to podle § 137 odst. 2 obecního zřízení. „To, že obecní zřízení svěřuje rozpuštění zastupitelstva městského obvodu nebo městské části zastupitelstvu daného statutárního města, souvisí s tím, že pokud je statutární město vnitřně úrovnově členěno, je přirozeně funkční využít zákonnou úpravu této skutečnosti k nastavení režimu pro takto potřebné zjednáání nápravy přímo v rámci organizační struktury daného statutárního města.“⁴⁹

Jelikož v územně členěném statutárním městě přísluší v první řadě rozhodovat orgánům statutárního města, tak podle § 135 obecního zřízení jsou usnesení zastupitelstva města v záležitostech, které nebyly zákonem nebo statutem svěřeny městskému obvodu nebo městské části, pro orgány městských obvodů a městských částí závazná. Z uvedeného ale také plyne, že orgány statutárního města nemohou zavazovat orgány městských obvodů a částí svými usneseními v těch záležitostech, které naopak městským obvodům a částem svěřeny byly. Jedinou výjimkou je samotný statut města.⁵⁰

Z ustanovení § 135 není také zcela jasné, zda se vztahuje pouze na otázky samostatné nebo i přenesené působnosti. Mluví se tam pouze o usnesení zastupitelstev a rady města, rozhodnutí či opatření dalších orgánů města se tam již nezmiňují. Dalo by se ale nejspíše dovodit, že se toto ustanovení vztahuje pouze na otázky v samostatné působnosti, jelikož zastupitelstvu statutárního města vůbec nepřísluší rozhodovat v otázkách přenesené působnosti a radě města vyjma vydávání nařízení také ne (že by

⁴⁹ Kopecký, M., Průcha, P., Havlan, P., Janeček, J. *Zákon o obcích. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, str. 286.

⁵⁰ Ten má povahu právního předpisu a městské obvody a části jsou jím vázány v plném rozsahu.

nebyla zřízena rada a nařízení by tak za ní podle § 84 odst. 3 obecního zřízení vydávalo zastupitelstvo, nepřichází u statutárních měst v úvahu).⁵¹

4.4.2 Rada města

Rada města je výkonným orgánem pro oblast samostatné působnosti obce a až na výjimky stanovené zákonem jí nepřísluší rozhodovat v oblasti přenesené působnosti. Rada ze své činnosti odpovídá zastupitelstvu obce. V obci, kde se rada obce nevolí, vykonává její pravomoc starosta, nestanoví-li zákon jinak. Radu obce tvoří starosta, místostarosta (místostarostové) a další členové rady volení z řad členů zastupitelstva obce. Počet členů rady obce je lichý a činí nejméně 5 a nejvýše 11 členů, přičemž nesmí přesahovat jednu třetinu počtu členů zastupitelstva obce. Rada obce se nevolí v obcích, kde zastupitelstvo obce má méně než 15 členů. Schází se ke svým schůzím podle potřeby, její schůze jsou neveřejné. Radě obce přísluší celá řada pravomocí, mezi ně patří např.:

- zabezpečovat hospodaření obce podle schváleného rozpočtu,
- vydávat nařízení obce,
- stanovit rozdělení pravomocí v obecním úřadu, zřizovat a zrušovat odbory a oddělení obecního úřadu,
- kontrolovat plnění úkolů obecním úřadem a komisemi v oblasti samostatné působnosti obce,
- stanovit celkový počet zaměstnanců obce v obecním úřadu a v organizačních složkách obce,
- rozhodovat ve věcech obce jako jediného společníka obchodní společnosti,
- projednávat a řešit návrhy, připomínky a podněty předložené jí členy zastupitelstva obce nebo komisemi rady obce,
- stanovit pravidla pro přijímání a vyřizování petic a stížností.⁵²

⁵¹ Vedral, J., Váňa, L., Břeň, J., Pšenička, S. *Zákon o obcích (obecní zřízení). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 800.

⁵² § 99 a násl. zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

Pro usnesení rady města, které nebyly zákonem nebo statutem svěřeny městskému obvodu nebo městské části platí podle § 135 obecního zřízení to samé jako u zastupitelstva města, tedy že jsou pro orgány městských obvodů a městských částí závazná.

4.4.3 Primátor

Jak už jsem uvedla výše, tak ve statutárních městech se starosta označuje jako primátor. Jeho úkolem jen především zastupovat obec navenek.

Do funkce jej volí zastupitelstvo obce z řad svých členů. Primátor musí být občanem České republiky. Za výkon své funkce odpovídá zastupitelstvu obce. Dále plní úkoly, které mu stanovuje obecní zřízení, jedná se např.:

- o rozhodování o záležitostech samostatné působnosti obce svěřených mu radou obce,
- starosta také odpovídá za informování veřejnosti o činnosti obce či může požadovat po Policii České republiky spolupráci při zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku,
- svolává a zpravidla řídí zasedání zastupitelstva obce a rady obce,
- odpovídá za informování veřejnosti o činnosti obce
- zabezpečuje výkon přenesené působnosti v obcích, kde není tajemník obecního úřadu,
- podepisuje spolu s ověřovateli zápis z jednání zastupitelstva obce a zápis z jednání rady obce.⁵³

Ve statutárních městech plní funkci místostarosty (místostarostů) náměstek (náměstci) primátora. Jedná se ovšem opět pouze o terminologickou odchylku, která nemá žádné věcné či právní dopady. S označením místostarosta už se ale zase setkáme na úrovni městských obvodů či částí.

⁵³ § 103 a násl. zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

4.4.4 Magistrát

Ve statutárních městech se obecní úřady označují jako magistráty. Jedná se o úřad, který zabezpečuje plnění úkolů obce úředního charakteru, a to v oblasti samostatné i přenesené působnosti. Člení se na odbory a oddělení.

Magistráty statutárních měst plní na základě § 139 odst. 5 z hlediska správního řádu obecnou funkci nadřízeného správního orgánu podle správního řádu. Nadřízeným správním orgánem je totiž správní orgán, o kterém to stanoví zvláštní zákon, a pokud takto určen není, je nadřízeným správním orgánem správní orgán, který rozhoduje o odvolání. A to je i případ magistrátů statutárních měst ve vztahu k orgánům jejich městských částí a obvodů, neboť právě magistráty o odvolání proti rozhodnutí městských částí či obvodů rozhodují. Magistráty tak vykonávají ve vztahu k orgánům městských částí a městských obvodů veškeré činnosti, které správní řád nadřízeným orgánům svěřuje.⁵⁴

Podle § 140 odst. 2 obecního zřízení se ve statutárním městě zřizuje funkce tajemníka magistrátu, který je zaměstnancem města. Tajemníka magistrátu jmenuje a odvolává primátor se souhlasem ředitele krajského úřadu a stanoví jeho plat podle zvláštních předpisů. Bez souhlasu ředitele krajského úřadu je jmenování a odvolání tajemníka magistrátu neplatné.

Na toto ustanovení by se dalo koukat jako na zbytečné, jelikož statutární města mají povinnost zřídit funkce tajemníka magistrátu již podle § 110 odst. 1 obecního zřízení. Podle něj se totiž v obcích s pověřeným obecním úřadem a v obcích s rozšířenou působností zřizuje funkce tajemníka obecního úřadu, který je zaměstnancem obce a všechna statutární města jsou právě obcemi s rozšířenou působností a současně i obcemi s pověřeným obecním úřadem.

Na tajemníka magistrátu se také vztahují veškerá ustanovení obecního zřízení, která pojednávají o tajemníkovi obecního úřadu.

§ 140 odst. 3 obecního zřízení podmínky pro zřízení funkce tajemníka obecního úřadu oproti § 110 ještě dále rozšiřuje. Funkce tajemníka úřadu městské části nebo městského obvodu se povinně zřizuje v těch městských částech a

⁵⁴ Vedral, J., Váňa, L., Břeň, J., Pšenička, S. *Zákon o obcích (obecní zřízení). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 819.

obvodech, jejichž orgánům je zcela nebo zčásti svěřena přenesená působnost, kterou podle zvláštních zákonů vykonávají pověřené obecní úřady, popř. některá přenesená působnost, kterou podle zvláštních zákonů vykonávají obce s rozšířenou působností. Pokud by tohle ustanovení v zákoně chybělo, bylo by možné z toho vyvodit pouze to, že by se funkce tajemníka úřadu městské části nebo obvodu zřizovala povinně pouze v těch městských částech či obvodech, kterým byla statutem svěřena působnost pověřeného obecního úřadu v plném rozsahu.⁵⁵

Tajemníka úřadu městského obvodu nebo tajemníka úřadu městské části jmenuje a odvolává starosta se souhlasem tajemníka magistrátu. Pokud by souhlas udělen nebyl, bylo by jmenování a odvolání tajemníka úřadu městského obvodu nebo městské části neplatné.

4.4.5 Komise

Orgánem statutárního města je také komise, pokud jí byl svěřen výkon přenesené působnosti. Ty může zřídit rada obce jako své iniciativní a poradní orgány. Zřizování komisí není povinné, záleží tedy zcela na radě, zda komise zřídí a jaké oblasti se budou dotýkat.

4.4.6 Správce města, městského obvodu nebo městské části

Ustanovení § 136 počítá se zřízením správce městského obvodu nebo části, kterého jmenuje a odvolává z funkce tajemník magistrátu. V zákoně není sice nikde výslovně stanoveno, že tajemník magistrátu má správce městské části nebo obvodu jmenovat z řad zaměstnanců zařazených do magistrátu, ale tato skutečnost se dá dovodit z § 110 odst. 4 písm. d), podle nějž tajemník magistrátu plní úkoly statutárního orgánu zaměstnavatele podle zvláštních předpisů vůči zaměstnancům obce zařazeným do magistrátu. Personální pravomoc tajemníka se tedy může týkat pouze zaměstnanců

⁵⁵ Vedral, J., Váňa, L., Břeň, J., Pšenička, S. *Zákon o obcích (obecní zřízení). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 822.

města zařazených do magistrátu a tomu odpovídá i okruh osob, ze kterých může tajemník magistrátu správce obce vybírat.⁵⁶

Správce města, městského obvodu a městské části plní úkoly správce obce podle § 98 zákona o obcích.

⁵⁶ Vedral, J., Váňa, L., Břeň, J., Pšenička, S. *Zákon o obcích (obecní zřízení). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 804.

5 Komparace vybraných statutárních měst

Pro komparaci jsem si vybrala hlavní město Prahu a město Plzeň. Prahu jsem si zvolila z důvodu jejího zvláštního postavení mezi statutárními městy, které je dáno tím, že Praha je upravena samostatným zákonem č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze. Domnívám se, že díky tomu bude možné mezi městy najít více odlišností a komparace tak bude zajímavější. Jako druhé město jsem si zvolila město Plzeň a to především z toho důvodu, že v Plzni studuji a mám k ní tedy blízko.

5.1 Městské obvody

Městské obvody Plzně nemají právní osobnost a to ani částečnou a nemohou tedy být účastníky právních vztahů. Proto v záležitostech jim svěřených zákonem a v mezích zákona statutem vždy jednají pouze za statutární město a jeho jménem.

U hlavního města Prahy je tato situace odlišná, jak už jsem i dříve ve své diplomové práci zmínila. Městské části hlavního města Prahy se liší právě v tom, že mají přímo ze zákona samostatnou právní působnost, kdežto městské části či obvody ostatních statutárních měst a tedy i Plzně, disponují pravomocí v rozsahu svěřeném zastupitelstvem města. Městské části hlavního města Prahy jsou vnímány jako právnické osoby, jednají svým jménem a nesou odpovědnost z těchto vztahů vyplývající, zatímco městské části nebo obvody ostatních statutárních měst jsou organizačními jednotkami města, za které jednají.

Dle Statutu města Plzně se území města člení na 10 městských obvodů. Mezi tyto obvody patří:

- Městský obvod Plzeň 1 – vznikl jako správní jednotka v roce 1981, dnes v tomto obvodě bydlí nejvíce obyvatel (více než 50 tisíc), nachází se v severní části Plzně, a proto se nazývá také jako Severní předměstí, zahrnuje území staré městské čtvrti Roudná a původně samostatné obce

Bolevec s osadami Bílou Horou a Košutkou, doplněné později vilovou zástavbou Lochotína a pak postupně propojené sídliště Lochotín, Bolevec, Košutka a Vinice.

- Městský obvod Plzeň 2-Slovany – tento obvod se nachází v jihovýchodní části města a žije v něm cca 35,5 tisíce obyvatel.
- Městský obvod Plzeň 3 – svojí rozlohou 3 546 ha jedním z největších plzeňských obvodů, obvod slučuje jak historickou část města, tak části historicky mladší jako jsou Bory, Doudlevec, Skvrňany, Nová Hospoda, Zátíší, Valcha či Radobyčice.
- Městský obvod Plzeň 4 – čtvrtý plzeňský městský obvod se nazývá podle jedné z původních osad Doubravka a dnes patří k dynamicky se rozvíjející části Plzně.
- Městský obvod Plzeň 5-Křimice – městský obvod na západě statutárního města Plzně, městský obvod tvoří téměř celé katastrální území historické obce Křimice a nepatrný jihozápadní výběžek katastru historické obce Radčice u Plzně.
- Městský obvod Plzeň 6-Litice – městský obvod v jižní části statutárního města Plzně. Obvodem protéká Litický potok a řeka Radbuza, na které byla vybudována přehradní nádrž České údolí, první historická zmínka o vsi je z roku 1211. V roce 1970, byly Litice opět po šesti letech připojeny k Plzni. Od roku 1990 jsou samostatným městským obvodem Plzeň 6.
- Městský obvod Plzeň 7-Radčice – k Plzni přísluší Radčice od roku 1976, od r. 1990 jsou městským obvodem č. 7. Tento městský obvod má zemědělský charakter daný úrodnou půdou v jeho okolí a protékající řekou Mží. Na severu jeho katastru se nachází i vzrostlé lesy. Centrum obvodu je chráněnou památkovou vesnickou zónou
- Městský obvod Plzeň 8-Černice - rozkládá se na výměře více než 5 km² a nachází se v jižní části Plzně. Historické centrum Černice bylo postaveno v 1. polovině 15 století, kdy již patřilo k městu Plzni, v současné době bylo vyhlášeno památkovou rezervací „Selská návěs“.

- Městský obvod Plzeň 9-Malesice – nedaleko Plzně severozápadním směrem se nalézá Obec Malesice. O vsi Malesice jsou doloženy první písemné zprávy již z r. 1239.
- Městský obvod Plzeň 10-Lhota – městský obvod Plzeň 10-Lhota vznikl 1. 1. 2003 na základě Dohody o připojení obce Lhota k městu Plzeň a rozkládá se v jihozápadním okraji Plzně na 389 ha.⁵⁷

Tyto městské obvody se od sebe liší velikostí území (lze je rozdělit na malé a velké), strukturou obyvatelstva, infrastrukturou a také tím, že v tzv. malých obvodech nepůsobí obvodní rady. Třetí městský obvod, který je nejlidnatější a má největší počet zastupitelů, můžeme přirovnat k nejlidnatější pražské městské části MČ Praha 4. Obvodní zastupitelstvo je voleno v komunálních volbách společně s městským zastupitelstvem na čtyřleté funkční období. Orgány obvodního zastupitelstva kopírují městskou organizaci s jedním malým rozdílem, kdy obvodní zastupitelstvo má pravomoc ve prospěch obvodní správy zřídit speciální typ výboru tzv. Osadní výbor. Členové tohoto výboru jsou výhradně občané z té lokality, ve které byl zřízen. V žádném z 10 plzeňských obvodů ale v současné době tento výbor zřízen není.

Oproti pražským městským částem najdeme odlišnost v tom, že s výjimkou obvodu Plzeň 2 – Slovany, nedisponuje žádný obvod svým znakem či praporem.

Členění hlavního města Prahy je všeobecně velmi složité, protože se tam lze setkat souběžně s několika různými způsoby členění a to se členěním katastrálním, státně-územním, samosprávným a s několika úrovněmi a druhy správního členění. Od 1. 7. 2001 platí rozdělení metropole na 57 městských částí, které spravuje 22 správních obvodů s rozšířenými kompetencemi. Městské části tvoří celky samostatné, ty jsou spravovány zastupitelstvy v čele se starostou a radou, které sídlí na úřadech městských částí. V současné době je nejlidnatější městskou částí Prahy městská část Praha 4, rozlohou největší městská část Praha 6, naopak neméně lidí žije

⁵⁷ Městské obvody dostupné z: <https://www.plzen.eu/obcan/o-meste/informace-o-meste/mestske-obvody/mestske-obvody.aspx> [cit. 19. 03. 2016]

v městské části Praha – Nedvězí a s nejmenším územím disponuje městská část Praha –Benice.⁵⁸

Mezi městské části hlavního města Prahy patří⁵⁹:

- Praha 1,
- Praha 2,
- Praha 3,
- Praha 4,
- Praha 5,
- Praha 6,
- Praha 7,
- Praha 8,
- Praha 9,
- Praha 10,
- Praha 11,
- Praha 12,
- Praha 13,
- Praha 14,
- Praha 15,
- Praha 16,
- Praha 17,
- Praha 18,
- Praha 19,
- Praha 20,
- Praha 21,
- Praha 22,
- Benice,
- Běchovice,
- Březiněves,
- Čakovice,
- Ďáblice,
- Dolní Chabry,
- Dolní Měcholupy,
- Dolní Počernice,
- Dubeč,
- Klánovice,
- Koloděje,
- Kolovraty,
- Královice,
- Křeslice,
- Kunratice,
- Libuš,
- Lipence,
- Lochkov,
- Lysolaje,
- Nebušice,
- Nedvězí,
- Petrovice,
- Přední Kopanina,
- Řeporyje,
- Satalice,
- Slivenec,
- Suchdol,
- Šeberov,
- Štěrboholy,
- Troja,
- Újezd,
- Velká Chuchle,
- Vinoř,
- Zbraslav,
- Zličín.

Jak hlavní město Praha, tak město Plzeň zakládají příspěvkové organizace. Rozlišujeme příspěvkové organizace založené přímo městem a založené městským obvodem. Tyto organizace mají vlastní právní subjektivitu, vlastní zaměstnance a

⁵⁸ Informace o členění Prahy dostupné z: <http://www.praha.cz/mesto-praha/cleneni-prahy> [cit. 19. 03. 2016].

⁵⁹ Městské části hlavního města Prahy dostupné z: http://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/mestske_casti/index.html [cit. 19. 03. 2016].

v jejich čele stojí jmenovaný ředitel. Samotné hlavní město Praha spolu se svými městskými částmi má v současné době přes 800 příspěvkových organizací.

5.2 Statut a orgány

Statut hlavního města Prahy je vydáván ve formě obecně závazné vyhlášky hlavního města Prahy č. 55/2000 Sb. Statut města Plzně je vydán ve formě obecně závazné vyhlášky č. 8/2001.

V případě obou Statutů se jedná o velmi rozsáhlé dokumenty, které upravují vnitřní poměry ve věcech správy města. Statut hlavního města Prahy má 402 stran, Statut města Plzně má 80 stran. Velmi často se novelizují, což nepříspěvá k jejich přehlednosti. V případě pražského statutu byla poslední novelizace učiněna v říjnu 2014, u plzeňského statutu to bylo v červenci 2014.

Mezi centrální městské orgány obou měst patří zastupitelstvo města. Plzeň dokonce přímo ve svém Statutu označuje zastupitelstvo jako nejvyšší orgán města. Má 47 členů a k přijetí usnesení se musí vyslovit nadpoloviční většina všech jeho členů, tj. 24 hlasů. Pražské zastupitelstvo má členů 65.

Obě zastupitelstva mají zřízen povinný kontrolní a finanční výbor. Nepovinným výborem plzeňského zastupitelstva je výbor pro zadávání veřejných zakázek. Zastupitelstvo hl. města má oproti tomu nepovinných výborů dokonce 11. Jedná se o:

- Výbor pro bezpečnost,
- Výbor pro dopravu a evropské fondy,
- Výbor pro kulturu, památkovou péči, výstavnictví, cestovní ruch a zahraniční vztahy,
- Výbor pro legislativu, veřejnou správu, protikorupční opatření a informatiku,
- Výbor pro národnostní menšiny,
- Výbor pro sport a volný čas,

- Výbor pro správu majetku a majetkové podíly,
- Výbor pro územní rozvoj a územní plán,
- Výbor pro výchovu a vzdělávání (současně plní úkoly v oblasti sociální politiky),
- Výbor pro zdravotnictví a bydlení,
- Výbor pro životní prostředí, infrastrukturu a technickou vybavenost.⁶⁰

Výkonným orgánem je Rada města Plzně, která se skládá z 9 členů zvolených zastupitelstvem. Rada hlavního města Prahy má členů 11. Jako poradní orgán zřizuje rada Komise. Vzhledem k tomu, že jsou často složeny z řad politiků, či zaměstnanců magistrátu i její stanoviska mívají politickou váhu. Komise se v podstatě podílejí na schvalování záměrů obecně závazných vyhlášek, jelikož s jejich stanovisky se rada města seznámí ještě předtím, než na svém jednání rozhodne o doporučení či nedoporučení takového předpisu ke schválení.

V Plzni je v současné době zřízeno 16 komisí, kterými jsou:

- Komise pro nakládání s majetkem města,
- Komise finanční,
- Komise životního prostředí,
- Komise kultury,
- Komise pro prezentaci města a cestovní ruch,
- Komise pro výchovu a vzdělávání,
- Komise pro sport a mládež,
- Komise pro sociální věci a zdraví občanů,
- Komise pro koncepci a rozvoj města,

⁶⁰ Výbory hlavního města Prahy dostupné z: http://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/primator_a_volene_organy/zastupitelstvo/vybory_zastupitelstva/index.html [cit. 20. 03. 2016]

- Komise právní a pro Statut města Plzně,
- Komise pro dopravu,
- Komise pro bezpečnost,
- Komise protidrogová a prevence kriminality,
- Komise pro integraci etnických menšin a cizinců,
- Komise pro partnerská města a evropské záležitosti,
- Komise bytová.⁶¹

Rada hlavního města Prahy zřídila 38 stálých komis a 3 dočasné. Mezi stálé komise patří např.:

- Inventarizační komise Rady hlavního města Prahy
- Komise pro otázky seniorů
- Komise pro cyklistickou dopravu
- Komise pro legislativu a právo
- Komise místopisná
- Komise pro kultivaci Václavského náměstí
- Komise pro rodinnou politiku
- Komise pro fond rozvoje sociálního bydlení na území hlavního města Prahy
- Komise pro ICT
- Komise pro udělování grantů v oblasti sociálních služeb
- Komise pro udělování grantů v oblasti životního prostředí
- Komise pro Prahu bezbariérovou a otevřenou
- Komise pro udělování grantů v oblasti sportu a tělovýchovy
- Komise pro udělování grantů v oblasti kultury a umění

⁶¹ Komise města Plzně dostupné z: https://www.plzen.eu/obcan/urad/organy-mesta/rada-mesta-plzne/chap_161/rada-mesta-plzne.aspx [cit. 20. 03. 2016].

- Komise pro udělování grantů v oblasti volného času dětí a mládeže

Mezi 3 dočasné komise patří:

- Komise pro návrh a realizaci dokončení protipovodňových opatření,
- Komise pro posuzování uchazečů o jmenování do funkce ředitele/ředitelky příspěvkové organizace Botanická zahrada hl. m. Prahy,
- Komise pro výběr ředitele/ředitelky příspěvkové organizace Muzeum hlavního města Praha.⁶²

Hlavou hlavního města Prahy i města Plzně je primátor/primátorka. V Praze je jí dnes Adriana Krnáčová a v Plzni Martin Zrzavecký. Pozice primátora je v obou městech velmi podobná, nicméně funkce pražské primátorky jsou přeci jen rozsáhlejší. Důvodem proč tomu tak je, je skutečnost, že pražský primátor vykonává i ty funkce, které v ostatních krajích náležejí hejtmanům. V Radě Asociace krajů České republiky tak zastupuje Plzeňský kraj jeho hejtman pan Václav Šlajs a kraj hlavní město Praha pak právě primátorka hl. města paní Adriana Krnáčová.

Osobu primátora pak zastupují jeho náměstci. Podle Statutu města Plzně mají být obvykle čtyři, v současné době jich má Plzeň ale pět, tj. o dva víc než hl. m. Praha.

Magistrát města Plzně je byrokratický orgán, do něhož jsou zařazeni úředníci. Jejich přímým nadřízeným je tajemník magistrátu, kterého do funkce jmenuje primátor se souhlasem ředitele krajského úřadu. Tady se pak hlavní město Praha od Plzně i jiných statutárních měst liší. V čele pražského magistrátu stojí ředitel magistrátu, které jmenuje primátor po předchozím souhlasu ministra vnitra ČR. Vnitřní poměry magistrátu upravuje organizační řád a Statut. V samotném členění obou úřadů jsou taky patrné rozdíly. Vnitřní členění magistrátu města Plzně je poměrně ojedinělé, poněvadž se dále člení na tzv. úřady, kterými jsou:

⁶² Komise hlavního města Prahy dostupné z: http://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/primator_a_volene_organy/rada/komise_rady/index.html [cit. 20. 03. 2016]

- Technický úřad,
- Ekonomický úřad,
- Úřad služeb obyvatelstvu,
- Úřad správních agend.⁶³

V čele těchto úřadů stojí ředitelé. Pod tyto úřady pak spadají jednotlivé odbory, řízené vedoucím a dále se členícími na oddělení. Oproti tomu pražský magistrát se dělí na sekce, které jsou řízeny buď přímo ředitelkou magistrátu, či jedním z jejích dvou zástupců. V sekci jsou zařazeny jednotlivé odbory, v jejichž čele stojí ředitelé odboru.

⁶³ Organizační struktura magistrátu města Plzně dostupná z:
<https://www.plzen.eu/obcan/urad/magistrat-mesta-plzne/magistrat-mesta-plzne.aspx> [cit. 20. 03. 2016]

6 Závěr

Tématem mé diplomové práce je „Organizace správy územně členěných statutárních měst“.

Cílem této práce bylo podat co možná nejucelenější pohled na problematiku statutárních měst, zejména tedy těch, které se územně člení, a to se zaměřením na organizaci správy statutárních měst a jejich městských obvodů nebo částí.

Statutární města se dělí na ty, která se územně člení na městské obvody či části a na ty, která se na městské obvody nebo části nečlení. Celkem máme 25 statutárních měst (bez Prahy, která je sice také statutárním městem, ale se zvláštním postavením), z nich 18 je územně nečleněných a pouze 7 se na městské části nebo obvody člení. Ale právě to, že se statutární města můžou členit na městské obvody nebo části s vlastními orgány samosprávy, je odlišuje od ostatních měst. Nabízí se proto otázka, proč se tak tedy děje pouze u tak malého počtu z nich, protože pak už se nijak zásadně neliší od klasických měst. Z toho se dá vyvodit, že získání postavení statutárního města v sobě zahrnuje už jen jakousi prestiž, ale k vytvoření dvoustupňové správy města již ochota měst chybí.

Možná by pomohlo, kdyby se pro získání postavení statutárního města stanovily nějaké podmínky, které by musely být splněny. Jako je tomu např. u obce, která když chce získat titul město, tak musí mít více než 3000 obyvatel. U statutárních měst by tato hranice mohla být nastavena např. na 80-100 000 obyvatel. I dříve, tedy před listopadem 1989, byla statutární města hlavně velká metropolitní města s počtem obyvatel nad 100 tisíc. U těchto velkých měst je pak dělení na městské obvody či části skutečně účelné a to v zájmu zkvalitnění správy města. Lépe se tím zajistí předpoklady pro rozvoj těchto městských obvodů či částí a to s ohledem na jejich historii, hospodářskou povahu či další specifické podmínky. Kromě počtu obyvatel by se mohla zohledňovat také velikost území města či zda k tomu má město třeba i nějaké historické předpoklady.

Vlastní text práce jsem rozčlenila do 6 kapitol a příslušných podkapitol.

Po úvodu jsem se ve druhé kapitole věnovala alespoň stručné historii statutárních měst. Jelikož se nejedná o žádný nový institut, ale s prvními statutárními městy, i když v jiném pojetí, než je známe dnes, se můžeme setkat už v polovině 19. století, je tato kapitola také důležitou částí této diplomové práce.

Třetí kapitola pojednává o problematice statutárních měst, jsou v ní vysvětleny základní pojmy jako je obec, statutární město, územně členěné a územně nečleněné statutární město, městské obvody nebo části. Také je tam podkapitola věnovaná právnímu zakotvení statutárních měst v České republice.

Čtvrtá kapitola tvoří stěžejní část mé práce, jelikož se přímo zabývá organizací správy územně členěných statutárních měst. Jedna z podkapitol pojednává o statutu, který vydává každé územně členěné statutární město formou obecně závazné vyhlášky obce a upravuje v něm své vnitřní poměry ve věcech správy města.

Další podkapitoly se zabývají městskými obvody či částmi a jejich postavením ve vztahu ke statutárním městům a také jejich působností v oblasti samostatné i přenesené působnosti. Do čtvrté kapitoly jsou také zahrnuty orgány statutárních měst a jejich městských obvodů nebo částí, kam patří zastupitelstvo, rada, primátor (u městských obvodů nebo částí starosta), magistrát (u městských obvodů nebo částí úřad), tajemník, náměstci či komise.

V páté kapitole jsem porovnávala statutární města, z nichž jsem si nakonec vybrala Plzeň, jako město, kde studuji a hlavní město Prahu, která mi přišla díky jejímu zvláštnímu postavení k porovnávání zajímavá.

Poslední kapitolou je závěr.

Tato diplomová práce je založena především na studiu tuzemských právních předpisů, literatury a internetových zdrojů týkajících se jednotlivých statutárních měst.

Právní úpravu statutárních měst shledávám jako celkem zdařilou. Jen bych určitě zavedla nějaká zákonná pravidla pro vznik nových statutárních měst. V takovém případě by pak bylo dobré, aby současně bylo také upraveno, kdy a za jakých podmínek může město o postavení statutárního města přijít.

Pokud se i nadále bude počet statutárních měst rozšiřovat a města přitom nebudou využívat možnost členit své území na městské obvody nebo části, mohlo by se také stát, že institut statutárního města pomalu zcela ztratí na významu a zůstane z něj jen jakýsi titul, kterým se budou města honosit.

Seznam použité literatury

Monografie, sborníky, komentáře zákonů, učebnice

- Exner, J. *Obce, města, městské části: O místní veřejné správě a její dekoncentraci statutárními vyhláškami v územně členěných městech*. Praha: Libri, 2004, 408 str.
- Hendrych, D. a kol. *Správní právo. Obecná část*. 8. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 826 str.
- Hledíková, Z., Janák, J., Dobeš, J. *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005, 568 str.
- Horzinková, E. a Novotný, V. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, 256 str.
- Kopecký, M. *Právní postavení obcí a krajů – základy komunálního práva*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 377 str.
- Kopecký, M., Průcha, P., Havlan, P., Janeček, J. *Zákon o obcích. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, 344 str.
- Schelle, K. a kol. *Dějiny české veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 314 str.
- Valeš, L. a kol. *Politologické aspekty veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, 246 str.
- Vedral, J., Váňa, L., Břeň, J., Pšenička, S. *Zákon o obcích (obecní zřízení). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 876 str.

Právní předpisy

- Zákon ČNR č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení)
- Ústavní zákon č. 294/1990 Sb.
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)
- Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze
- Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů
- Obecně závazná vyhláška č. 8/2001, Statut města Plzně
- Obecně závazná vyhláška č. 55/2000 Sb., Statut hlavního města Prahy

Judikatura

- Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 40/1995
- KS Plzeň 30 Ca 73/2005-50

Internetové zdroje

- Městské obvody dostupné z: <https://www.plzen.eu/obcan/o-meste/informace-o-meste/mestske-obvody/mestske-obvody.aspx> [cit. 19. 03. 2016]
- Informace o členění Prahy dostupné z: <http://www.praha.cz/mesto-praha/cleneni-prahy> [cit. 19. 03. 2016].
- Městské části hlavního města Prahy dostupné z: http://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/mestske_casti/index.html [cit. 19. 03. 2016].
- Výbory hlavního města Prahy dostupné z: http://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/primator_a_volene_organy/zastupitelstvo/vybory_zastupitelstva/index.html [cit. 20. 03. 2016]

- Komise města Plzně dostupné z: https://www.plzen.eu/obcan/urad/organy-mesta/rada-mesta-plzne/chap_161/rada-mesta-plzne.aspx [cit. 20. 03. 2016].
- Komise hlavního města Prahy dostupné z: http://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/primator_a_volene_organy/rada/komise_rady/index.html [cit. 20. 03. 2016]
- Organizační struktura magistrátu města Plzně dostupná z: <https://www.plzen.eu/obcan/urad/magistrat-mesta-plzne/magistrat-mesta-plzne.aspx> [cit. 20. 03. 2016]

Seznam příloh

Příloha I.: Mapa statutárních měst České republiky

Zdroj: <http://www.kr-vysocina.cz/statutarni-mesta-v-ceske-republice-dle-kraju/g-23624>

Příloha II.: Mapa městských obvodů města Plzně

Zdroj: <http://www.wikiwand.com/cs/Plzeň>

Příloha III.: Mapa městských částí hlavního města Prahy

Zdroj: <http://www.mapa-prahy.com/mestske-casti-prahy>

Příloha IV.: Velký a malý znak hlavního města Prahy

Zdroj:

http://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/vyhlaskey_a_narizeni/vyhledavani_v_pravnich_predpisech/rok_1991-vyhlaskey_cislo_1_ze_dne_21_02_1991.html

Příloha V.: Malý znak hlavního města Prahy

Zdroj:

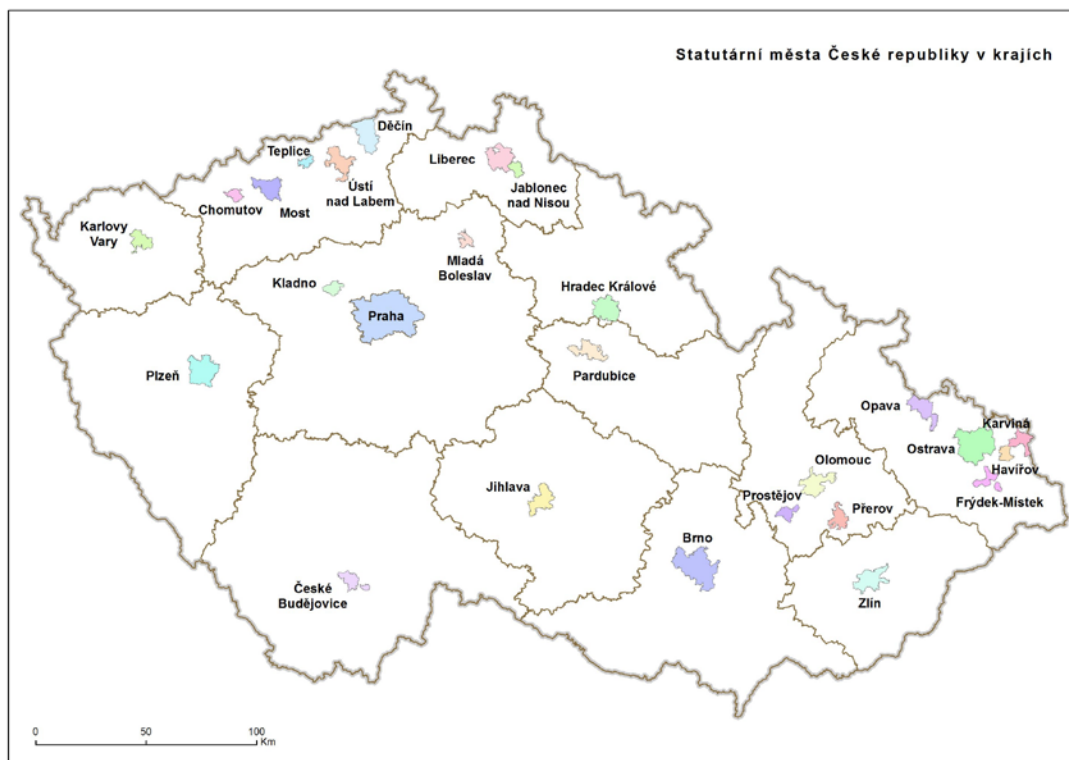
http://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/vyhlaskey_a_narizeni/vyhledavani_v_pravnich_predpisech/rok_1991-vyhlaskey_cislo_1_ze_dne_21_02_1991.html

Příloha VI.: Znak města Plzně

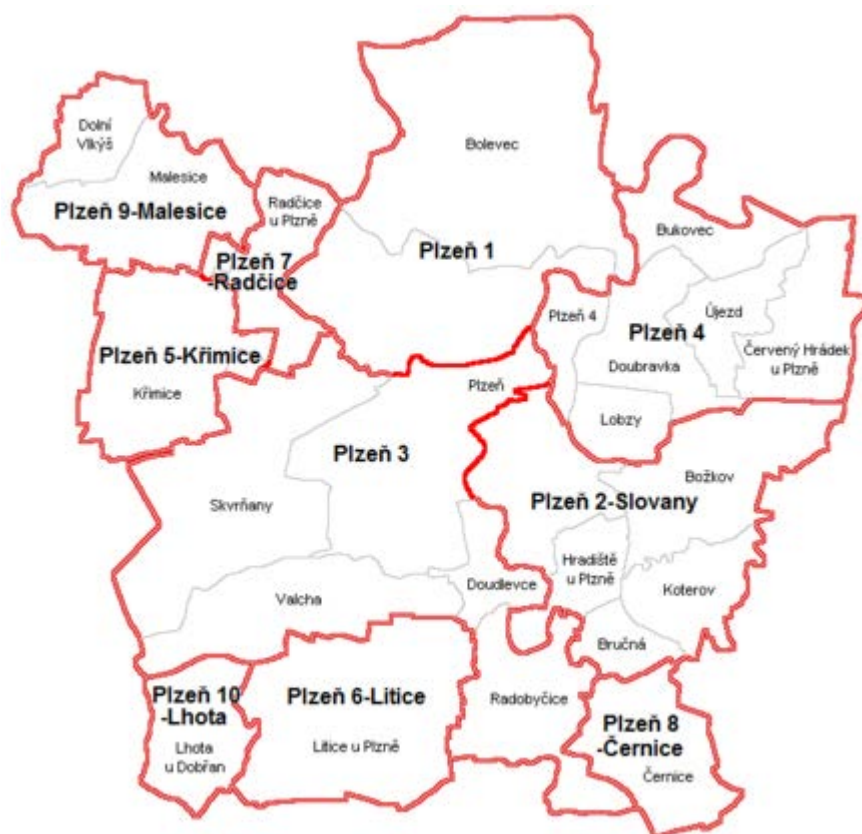
Zdroj:

http://www.cojeco.cz/index.php?detail=1&id_desc=149155&s_lang=2&title=Plze%F2

Příloha I.: Mapa statutárních měst České republiky

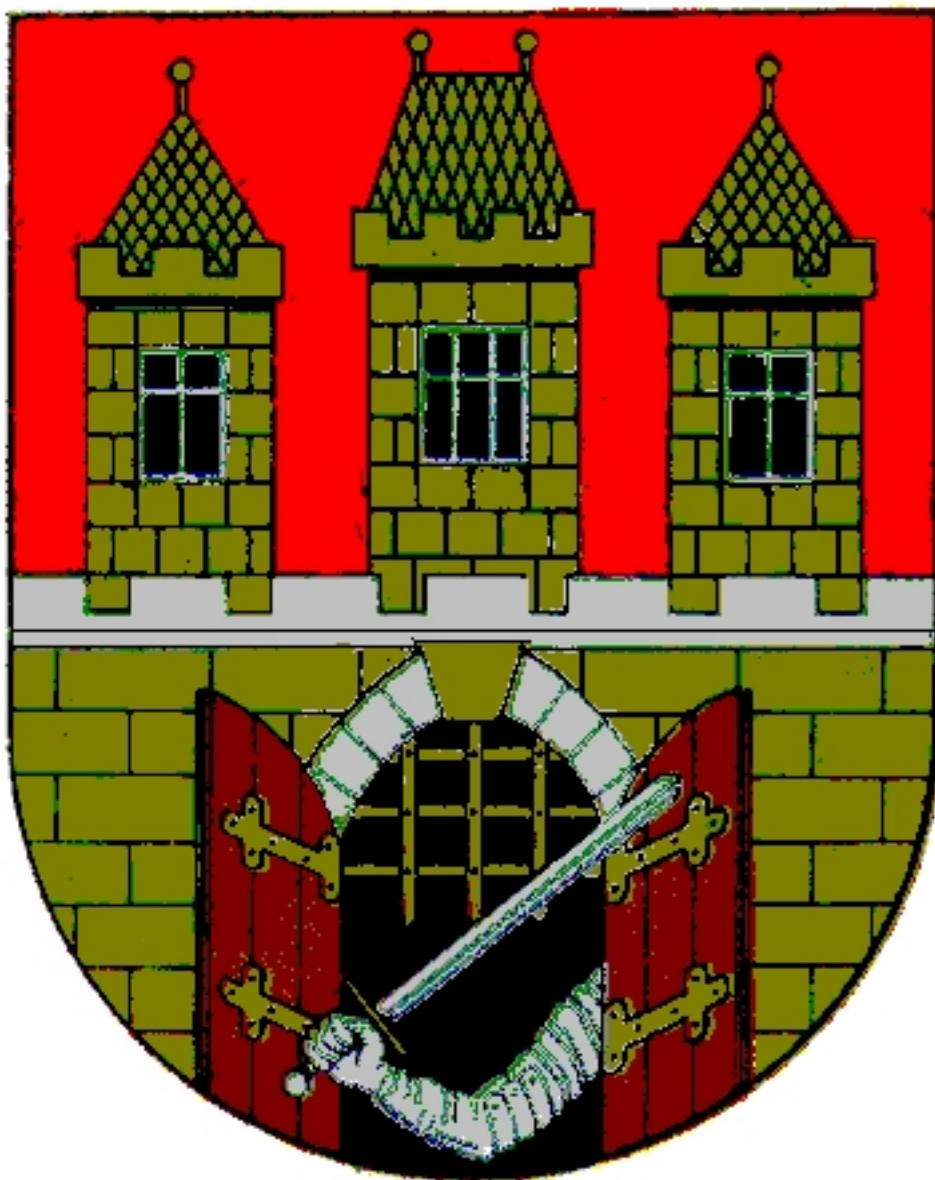
Příloha II.: Mapa městských obvodů města Plzně

Příloha IV.: Velký znak hlavního města Prahy

Příloha V.: Malý znak hlavního města Prahy

Příloha VI.: Znak města Plzně

Resumé

Theme of my diploma work is Organization of administration in territorially divided statutory cities. It covers the cities, what can be zoned as wards or districts with their own bodies of self-government.

The text of my diploma work is divided to six chapters. After the introduction follows the chapter, that dissertates history of statutory cities in our country. I describe the development from the year 1849 till nowadays.

In the third chapter I pursuit the comprehensive zoning in municipalities and after that I issue the concept of statutory city. Finally in this chapter I deal with making rules and regulations in statutory cities.

The fourth chapter represents the focal point of my diploma work and focuses on organization of administration in territorially divided statutory cities. First I have aimed the status, what all territorially divided cities issue and regulate it in their internal relations of self-government. After that I went into the transferred jurisdiction as well as into the self- jurisdiction of wards and districts. Then I have issued the status of municipal zones and districts and finally I have addressed the bodies in the statutory cities.

The fifth chapter compares two statutory cities. I have chosen Prague and Pilsen. Prague, because of it holds a special status among all others statutory cities. Status of Prague is issued by a single act of the capital Prague. Pilsen, because of I study here and so I have closer relation to it than to other statutory cities.

In the last, sixth chapter I sum up the knowledge, what I have gained with writing this diploma work.